

ROMÁN PÁRTOK — MAGYAR SZAVAZATOK.

A „Kisebbségvédelem“ első számában tárgyilagos és minden tekintetben helytálló képet nyertek az olvasók arról, hogy a legutóbbi román választásokon elért magyar eredményeknek milyen jelentőséget tulajdoníthatnak. A cikk¹⁾ írója az eredmény elismerése mellett megállapítja, hogy „a Magyar Pártra esett szavazatok aránya minden megyében és minden választásnál alatta marad annak a népi arányszámnak, amelyet az 1930. évi román népszámlálás állapított meg.“

Ennek az elvitathatatlan ténynek magyarozatához szeretnénk olyan adattal is szolgálni, amelyre a határon túl élő testvéreink aligha gondolhatnak.

Az természetes, hogy az erdélyi magyarság soraiban is akadnak, akik a marxista eszméktől áthatottan, nem hajlandók olyan polgári pártot támogatni, amely elsősorban a nemzeti gondolat szolgálatában áll. Ez érthetővé teszi, hogy olyan helyeken, ahol nagy az ipari munkásság, a román vezetés alatt álló szociáldemokrata párt is szerez magyar szavazatokat, de hogy nem ezek rontják le túlságosan azt az arányt, amely a Magyar Pártra esett szavazatok és a népes-

¹⁾ Sz. A.: A román választások magyar tanulságai. Kisebbségvédelem, I. sz. 32—35. l.

ségi szám között mutatkozik, azt egy példával azonnal igazolhatjuk.

Temesváron, ahol igen nagy az ipari munkások között a magyarok száma, a legutóbbi (1937) választáson a szociáldemokrata pártra összesen 560 szavazat esett, vagyis a leadottak 4.25%-a. Ebből, ha a népi arányt vesszük alapul, legfeljebb 200 lehetett a magyar, vagyis itt a Magyar Párt másfél százalékot veszített a maga 3.581 szavazata és 27.20%-a mellől.²⁾ Ezzel szemben a legmagyarabb vármegyében, Udvarhelyben, ahol az összlakosság 93%-a magyar, a Magyar Párt a szavazatoknak csak 34.97%-át kapta, holott marxista alapon álló pártoknak itt jelöltjük sem volt, vagyis a hiányzó magyar szavazatok mind román pártokra estek.

Hogy miért, ennek szeretnénk olyan magyarázatát adni, amelyet a határokon túl aligha ismernek.

Az közismert, hogy a hatalom birtokában lévő pártnak vannak eszközei ahhoz, hogy a magyar vidékeken a maga részére jelentékeny számú szavazatokat szerezzen. És hogy ezeket igénybe is veszi, azt ismét Udvarhely megye adataival igazolhatjuk legjobban. Itt a liberális párt 1926-ban, amikor ellenzéken volt, az összes szavazatoknak csak 2.51 %-át szerezhette meg, ellenben 1927-ben, a hatalom birtokában, 79.55%-át, 1928-ban a Maniu által megrendezett választásnál már csak 0.82%-át kapja, hogy azután 1931-ben szövetkezve a pártot nélkülöző Iorga kormánnyal, ismét a szavazatok 58.30%-át nyerje el. Egy évvel később, a Vajda által vezetett választásoknál megint csak 1.73%-hoz jut, de két év múltán, a hatalom birtokában ismét 66.22%-kal dicsekedhetik.

Ehhez a jelenséghez bővebb magyarázatot adnunk felesleges. De már ahhoz igen, hogy 1928 óta nem volt választás, amelynél ebben a vármegyében a Magyar Párt és a mindenkori kormánypárt mellett legalább is 6—7 más román ellenzéki párt ne kapott volna egyenkint néhány száz magyar szavazatot.

1928-ig a Magyar Párton és a kormányzó párton felül még csak két ellenzéki párt jelentkezett szavazatokért. Mi nyújtott tehát annyi román pártnak azóta reményt, hogy a 93%-ban magyar vármegyében is szavazatokhoz jutnak?

Erre feleletünk: az a különös intézmény, amelyet „ideiglenes tanács“ (comisia interimara) néven ismerünk.

A Iorga-kormány uralomra jutása után azonnal feloszlatta a választott képviselőtestületeket és a városok és községek élére kinevezett tanácsokat tett. És bár az ellenzéken mindenik román párt élesen elítélte ezeknek működését és

²⁾ Az egész lakosságnak kb. 33%-a a magyar (1935-ben 25.236).

fenntartását, az ideiglenes tanácsok állandósultak és ők vezették mindazon városokban és községekben a közigazgatást és kezelték a közvetlenül érdekeltek ellenőrzése nélkül a közvagyonot, amelyekben választás esetén nem az illető kormány jutott volna többséghez.

Az ideiglenes tanácsok tagjai azokból kerültek ki, akik a kormányra jutott párt hívei voltak. Miután pedig egy évtized alatt időlegesen hatalomhoz jutottak mindazok az államférfiak, akik pártot szerveztek (Iorga, Lupu, Argetoianu, Iunian, Cuza, Goga, stb.), ezek mindenikének kortesei, illetve helyi megbízottjai hirdették, hogy ha az ő pártjuk jut a hatalom birtokába — ami már küszöbön áll —, az ideiglenes tanács tagjai azok lesznek, akik most a választásoknál a párt ajánlási ívét aláírják és a párt érdekében egyébként is tevékenykednek.

Csodálhatjuk-e, hogy a könnyű vagyonszerzés lehetősége, a községi közigazgatásban a meg nem érdemelt hatalom birtokának reménye elkápráztatta a gyengébb jelleműeket? A példának felhozott Udvarhely vármegyének 135 községe van. Ha tehát minden egyes községben mindegyik ellenzéki román párt csak három ilyen gyenge jelleműt szerzett, úgy 2.500 körül volt azoknak a száma, akik a magyar nemzeti gondolatot cserben hagyták.

A Magyar Párt tehát nemcsak azért harcolt szakadatlanul az ideiglenes tanácsok rendszere ellen, mert ezek a mindenkori kormányhatalom olyan eszközei voltak, amelyek a legmagyarabb megyék magyar kulturális érdekeit figyelembe nem vették, hanem azért is, mert ezek mindjobban megmetyélezték az anyagiasabban gondolkozó gyengébb jelleműeket és ezzel az általános politikai erkölcs szintjét süllyesztették.

A magyar-román vegyeslakosságú községekben az ellenzéki román pártok magyar szavazatokat sokkal gyérebben kaptak, mert itt az ideiglenes tanácsokba magyarok úgysem kerültek. Ahol pedig a magyarság elszórtan él a nagy román tömegek között, ott a Magyar Párt szavazatainak száma már eléggé közel jut a népi aránynak megfelelőhöz is.

Hogy egy példát említsünk: Severin-megyében, amely a volt Krassó-Szörény vármegye keletibb részében alakult, az 1930. évi népszámlálás 239.329 lakos közül csak 15.823 magyart talált, vagyis az összlakosságnak csak 6.6%-a a magyar. Itt a legutóbbi választásnál a Magyar Párt 2.461 szavazatot kapott, vagyis a magyar lakosság 15.5%-ának szavazatát. Tekintettel arra, hogy ebben a vármegyében összesen 53.940-en szavaztak le, vagyis az összlakosság 22.5%-a, a magyarok közül pedig igen sokan a választói névjegyzékekből kihagyattak; megállapíthatjuk, hogy ebben a vármegyében — hasonlóan, mint másokban is, ahol szór-

ványokban él a magyarság, — a Magyar Pártra esett szavazatok a népi arányt megközelítik.

Ez bizonyítja, hogy a Magyar Párt szervezete megtette, amit tehet, de kizárólag erkölcsi eszközeivel nem győzedelmeskedhetett ott, ahol hatalmi eszközök, vagy anyagi előnyökkel kecsegtető ígéreték érvényesültek.

Jakabffy Elemér dr.